

Een gezonde molenbiotoop: tips van het Erfgoedhuis Zuid-Holland

Het Erfgoedhuis Zuid-Holland heeft, met extra subsidie van de provincie Zuid-Holland, diverse initiatieven opgezet met als doel een gezonde molenbiotoop.

In 2010 onderzocht de provincie de staat van molenbiotopen in de provincie. Dit onderzoek liet zien dat nieuwe aanplant of hoger groeiende beplanting vaak de oorzaak was van het verminderen van de windvang. Daarom is ervoor gekozen om de verbetering van de kwaliteit van molenbiotopen langs twee lijnen te realiseren:

1. Het vergroten van de bewustwording (bij publiek, gemeenten, omwonenden) van het belang en de invloed van de molenbiotoop op het functioneren van en het zicht op de molen.
2. De aanpak van groenonderhoud rond molenbiotopen.

Hieronder een overzicht van de initiatieven ter verbetering van de molenbiotoop in Zuid-Holland.

Molenbiotoop centraal op de Natuurwerkdag

Op de landelijke Natuurwerkdagen 2016, 2017 en 2018 stond in Zuid-Holland de molenbiotoop centraal. Erfgoedhuis heeft de molens ondersteund door vrijwilligersgroepen te formeren en de inleen van gereedschap te regelen. Er is een toolkit ontwikkeld, een informatieavond georganiseerd en een helpdesk ingericht en bemenst. Alle werklocaties zijn bezocht. Tijdens deze bezoeken zijn de te verrichten werkzaamheden besproken en zijn de locaties voorzien van de toolkit.

De deelnemende molens ontvingen per locatie een tegemoetkoming in de kosten van € 200,-.

Brochure over de molenbiotoop

Erfgoedhuis heeft een publieksvriendelijke brochure over de molenbiotoop ontwikkeld getiteld "Draaiende molens dankzij een gezonde molenbiotoop". De brochure is aan gemeenten en molenorganisaties gestuurd.

Aanvullend zijn andere communicatiemiddelen ontwikkeld, namelijk placemats (oplage 100 exemplaren), ansichtkaarten (oplage 2.500 exemplaren) en posters (oplage 250 exemplaren).

De folder is nog te downloaden op onze site: <https://www.erfgoedhuis-zh.nl/publicaties/folder-draaiende-molens-dankzij-een-gezonde-molenbiotoop/>

Handreiking "Het molenerf van de Zuid-Hollandse poldermolen"

Er is een handreiking geschreven over het erfgoed van het molenerf met als doel om bij moleneigenaren en molenaars aandacht te genereren voor dit wat vergeten deel van het molenerfgoed. Het boekje is te bestellen via:

<https://www.erfgoedhuis-zh.nl/publicaties/het-molenerf-van-de-zuid-hollandse-poldermolen/>

Binnenkort gereed: Digitale handreiking *Het molenerf van koren- en industriemolens in Zuid-Holland*

Deze digitale handreiking is bedoeld voor moleneigenaren, eigenaren van molenerven, molenaars, overheden en andere erfgoedorganisaties die nadenken over de toekomst van het molenerf, de gebouwen daarop en de inrichting daarvan. Met de handreiking hoopt Erfgoedhuis betrokkenen te informeren, inspireren en activeren om, naast de molens, ook bewust na te denken over het molenerf en alle gebouwen en objecten die daarop staan.

Quickscans molenerven

In de periode 2018-2020 zijn een aantal onderzoeken uitgevoerd naar een aantal molenerven van zowel de Rijnlandse Molenstichting als de SIMAV. Deze onderzoeken zijn uitgevoerd n.a.v. van de handreiking over het molenerf van de Zuid-Hollandse poldermolen. Deze rapporten bevatten quickscans van de molenerven, waarbij zowel historisch onderzoek is uitgevoerd als inventarisaties op locatie.

Voucherregeling

Erfgoedhuis voerde een voucherregeling uit voor moleneigenaren en molenaars. De vouchers à € 500,- (maximaal twee per molen) konden worden aangevraagd voor werkzaamheden die leiden tot het verbeteren van de molenbiotoop of het herstel van het molenerf.

Vanaf 2017 is deze voucherregeling deels voortgezet door De Groene Motor (Zuid-Hollands Landschap).

Opstellen groenbeheerplannen 2015-2017

Erfgoedhuis heeft verschillende groenbeheerplannen laten opstellen. In de plannen uitgevoerd vanaf 2016 was burgerparticipatie de leidraad. De ervaring had geleerd dat het verstandig was om betrokkenen en omwonenden direct in het proces mee te nemen. Per locatie is een bijeenkomst met betrokkenen en omwonenden georganiseerd om de wensen en ideeën in kaart te brengen.

Vervolgens gingen de experts dit uitwerken tot een plan. Toen het concept klaar was, is per locatie een tweede bijeenkomst georganiseerd waarbij het concept werd besproken en ook een ronde door de molenbiotoop werd gemaakt om e.e.a. nader toe te lichten. De plannen zijn daarna definitief gemaakt. Nadien is een slotbijeenkomst georganiseerd voor alle betrokkenen.

De plannen zijn te downloaden via <https://www.erfgoedhuis-zh.nl/erfgoedthemas/molens/molenbiotopen-en-groenbeheer/>

Molen De Korenaer heeft het groenbeheerplan op de eigen website geplaatst, met een toelichting: <https://www.molendekorenaer.nl/over-de-korenaer/molenbiotoop/>

Na afronding heeft Erfgoedhuis een training aangeboden bedoeld voor moleneigenaren en gemeenten waarin gewerkt wordt aan de basis elementen van een groenbeheerplan.

Advies bijvriendelijke molenbiotoop

In 2018 kreeg Erfgoedhuis contact met het Samenwerkingsverband Groene Cirkel Bijenlandschap, dat hard werkt aan het terugdringen van de wintersterfte bij de honingbij en de achteruitgang van de hommelen en wilde bij. Op initiatief van deze organisatie is advies uitgebracht over het realiseren van een bijvriendelijke molenbiotoop. De locatie was de Vrouwgeestmolen in Alphen aan de Rijn. Het advies biedt volop aanknopingspunten voor andere molenaars die in de omgeving van hun molen het bijenlandschap willen verrijken. Het advies is hier te downloaden:

<https://www.erfgoedhuis-zh.nl/diensten/diensten/advies-molenbiotopen-en-groenbeheer/>

Ondersteuning vrijwilligersgroepen en molenbiotoopbrigade

Vanuit het project Meedoen in Historisch Groen (Zuid-Hollands Landschap, 2015) is gewerkt aan de opzet van vrijwilligersgroepen, specifiek voor groenonderhoud rond molens.

Aan een kernteam dat groenonderhoud verricht heeft bij molens is ondersteuning geboden met advies (veilig werken) en praktische hulp (gebruik gereedschappen).

Prijsvraag Beste Molenbiotoopbeheerder 2018

Deze prijsvraag is uitgeschreven om betrokkenen bij molens die zich hebben ingezet voor een gezonde molenbiotoop in het zonnetje te zetten. Het publiek en het molenveld kon nomineren. Elf mensen werden genomineerd. Een deskundige jury koos de vijf winnaars uit. De jury keek naar:

- Bijzondere inzet voor het groenbeheer van de omgeving rond de molen. Dit kan door het zelf verrichten van onderhoudswerkzaamheden, maar ook door het coördineren of aanmoedigen van anderen om zich in te zetten voor het verbeteren van de molenbiotoop.
- Voorbeeld en inspiratie voor andere molenbiotopen.
- De zorg en het beheer van de molenbiotoop heeft bijgedragen aan het goed functioneren van de molen, bijvoorbeeld aan een vrije windgang en het zicht op de molen.

De prijs bestond uit een cheque ter waarde van € 1.000 te besteden aan groenonderhoud in de molenbiotoop.

Korte film: de belangen in de molenbiotoop

Erfgoedhuis heeft een korte film gemaakt met goede voorbeelden van groenonderhoud in de molenbiotoop. De verschillende belangen en de afwegingen die kunnen worden gemaakt, komen aan de orde. Deze video heeft in het bijzonder overheden als doelgroep. De video staat op het Youtube kanaal van het Erfgoedhuis:

https://www.youtube.com/watch?v=9DQYO_rzzmA